

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. Nyilatkozat a Protestáns Irodalmi Társaság ügyében. — Egy nagyfontosságú javaslat. Papp József. — Tárcza. Az „Ér- és Berettyó-melléki Egyházmegye“ és esperesei. Molnár János. — Közügyeink. A csekei primipilusoknak. F. Varga Lajos. — Irodalom. — Különfélék. — Hirdetések.

Nyilatkozat a Protestáns Irodalmi Társaság ügyében.

A magyar református egyház Egyetemes Konventje 1886-ban (októberi 66. sz. végzés) azon elvet fogadta el, hogy egy protestáns irodalmi társaság létrejöttét „a két testvér evangélikus felekezet közreműködésével kívánatosnak tartja“. A debreczeni református egyháztanács és egyházmegye közgyűlései hasonló tartalmú határozatot hoztak. És mégis, mindezen egyházi hatóságok ellenére az Irodalmi Társaság első alakuló gyűlése Budapesten (1888. ápril 16.) túllépte a megbízatás körét: a két testvér evangélikus felekezethez nem tartozó unitáriusokat is felvette a társaság tényezői közé. A közöröm és lelkesedés tüze azonnal elaludt, az egyház öntudata felébredt.

A közmegegyezés közepett a sérthetetlen alapelven nyugvó egyházi öntudatnak a tiszántúli ref. Egyházkerület debreczeni gyűlése (1888. május 1.) adott világos és határozott kifejezést, midőn, a Konvent álláspontjára helyezkedve, végzésileg kimondta, hogy a) saját híveinek lelkiismereti aggodalmainak megnyugtatóra az unitáriusokkal együtt működést elvileg nem helyesli; b) ezen nyilatkozatát az irodalmi társaság végleges szervezésekor kellő figyelembe kívánja részesíttetni; és c) további elhatározását e nyilatkozat eredményétől teszi függővé.

Azóta hónapok teltek el s az elvi állásponthoz ragaszkodók megnyugtatóra mi sem történt. Mély érdeklődéssel tekintettek tehát az Irodalmi Társaság ideiglenes végrehajtó bizottságának f. évi november 16. Budapesten

tartott ülésére, de az semmi tájékoztatást és világosságot nem lövellett e tekintetben szét, mert a lapok egybevágó tudósítása szerint az égő elvi kérdéstről nézetét közre nem adta, felállította ugyan a deczember 18-ra egybehívandó, véglegesen szervező gyűlés sorrendjét, de az elvi kérdés abban említve nincs.

A nyugtalanság tehát nőttön nő. A zárkózottság, azaz a nyíltság hiánya mereven ellenkezik a református egyház természetével, mely a szabad szónak és egyenességnek barátja. Hogy tehát a csendes várakozás és türelmes hallgatás félre ne magyaríztassék és a divatossá válni kezdő „bevezetett tények“ érve ne vettessék ellenünk: a szervező gyűlés megnyílása előtt, mintegy az utolsó óra közeledésekor, a hit és jog elévülhetetlen és elnyomhatatlan érzelmének őszinte, nyílt és egyenes hangot adni e nyilatkozat által kötelességünknek tartjuk, — elvtársaink tájékoztatása végett is.

Komolyan kinyilatkoztatjuk tehát, hogy mi a tiszántúli végzés minden pontjához hajlíthatatlanul ragaszkodunk, mert meggyőződésünk szerint, anyaszentegyházunk hitelve, békéje, jövője és összes érdeke annak megtartásához van igen sok részben fűzve. Hasonló magatartásra kérjük elvtársainkat is.

A református egyház szilárd elveken nyugvó intézmény, sem önkormányzatát, sem sarkalatos hitelveit fel nem adhatja. Hitvallási alapjait az 1881—82-iki országos zsinat „egészben érintetlenül“ hagyta. (Egyházi törvény. 10. §.). Hitvallásunk pedig az Isten lényegéről és személyeiről és az Isten fiáról, mindenféle unitárius értelmezést elvet. (Helvét-Hitvallás III. 4. XI. 2.). Ugyanígy tesznek a külföld minden nagy református egyháza, a hol még az Urnak lelke vagyon Egyházunk fő hitelvéhez ragaszkodás megtiltja a hittanilag ellentétes felekezettel szövetkezést egyházi vallásos irodalmi célra. Ma már nemcsak a templom és szószék, hanem az irodalom is

egyik hatályos eszköze a hitelvek és hiteshalmok terjesztésének, és épen ezért is képtelenségnek tartjuk közös célra együtt működését két ellentétes iránynak és elvnek. E gyászos kísérlet jót, üdvöst és hiterősítő műveket nem hozhat létre egyik félre nézve sem.

A protestantismus elvéből kifolyólag, mi más felekezetek szabad fejlődésének útjába akadályokat gördíteni nem akarunk; de másfelől a *magunk egyházát* idegen elemek vegyítésével gyengítettetni vagy feladni nem engedhetjük; a mely egyház lemond vérébe átment és jellemző elveiről és tanairól: jövőjét, létérdekét kockára teszi. Ily vállalathoz sem *anyagilag*, sem *erkölcsileg* nem járulhatunk.

Hogy egyházunk hívei a mindig súlyosodó állami terhek mellett összes egyházi és iskolai szükségleteiket elhordozhassák: békére és egységre van szükségök. A hitelvek és kötelességek megingatása mindenkor *romlást* és *viszályt* készít elő, a szakadás megbénítaná összes erőnket, melyre pedig felette nagy szükségünk van. Az egyházellenes szövetekezést nem helyeselni: egyházunk jól felfogott békéje és érdeke egyaránt parancsolja.

Azért mi mindnyájan a szentírás szavai szerint „a mozdíthatatlan országot felvevén, tartsuk meg a kegyelmet, melynek általa úgy szolgálunk Istennek, hogy neki kedvesek legyünk félelemmel és tisztelettel”. (Zsid. XII. 28.).

Kelt Debreczenben, 1888. év deczember 2-iki értekezletünkben

Révész Bálint, a tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspöke **Könyves Tóth Mihály**, debreczeni ev. ref. lelkész. **Némethy Lajos**, ev. ref. lelkész. **Kiss Albert**, ev. ref. lelkész. **Könyves Tóth Kálmán**, ev. ref. lelkész. **Szücs István**, a debreczeni evang. ref. egyház főgondnoka. **Beke Mihály**, a debreczeni egyház gazdasági tanácsának elnöke. **Somogyi Pál**, tanár és egyházi főjegyző. **Menyhárt János**, nyug. hittanár. **Balogh Ferencz**, hittanár. **Csiky Lajos**, hittanár. **Dicsőfi József**, hittanár. **Erdős József**, hittanár.

Egy nagyfontosságú javaslat.

VI.

15. Tekeházán papi fizetéshez 290 frt, a tanítóhoz 80 frt kell. Ebből 90 frtot a magtár-alapból fedezhet. Egy új paplak építésére és templomjavításra kívántatik 1650 frt, melyből 450 frtot képesek fedezni. Mind a két állomás fentartását indokolja a nemzetiségi veszély.

Leányegyháza Királyházán a bizottság egy imaház építésére javaslatba hoz a hívek hozzájárulása mellett 400 frtot a missiói alapból. Itt 38 ref. lélek van, melynek száma évenként nő, ezenkívül mint nagyobb forgalmú vasúti központon felekezeti és nemzetiségi tekintetben is indokolt állásfoglalásunk.

16. Gödényházán szegényedő híveinket jobban terhelni tanácsos nem lévén, a két behívatalnoki állás egyesítését, illetőleg lelkész-tanítóság szervezését javasoljuk. Így is 115 frt

pótlék szükségeltetik, melyből a magtár útján 15 forintot fedezhet. Egy új templom építésére szükségeltetik 3000 frt, melyhez az egyház tagjai csakis a napszámmal járulhatnak. 200 frt adósságát azonban kifizetheti.

17. N.-Tarnán a lelkész és vallástanító fizetéséhez 400 frt kell. Templom, paplak javítására s melléképületek állítására 1825 frt szükségeltetik, melyhez az egyház kevés számú tagjai csak napszám teljesítésével járulhatnak. Ezen csekély népeségű egyházunk ily nagy áldozat melletti fentartását az indokolja, hogy keletkezése 1863-ban nemzetiségi szempontból történt, mely körülmény ma is megvan s nem lehet tagadni, hogy feladatának megfelel.

18. Gyulán a két behívatalnoki állás veszély nélkül megszüntethető, illetőleg lelkésztanítói állás szervezendő. Építkezési szükségére kívántatik, paplak és tanterem építésre s a templom kijavítására 3000 frt. Ebből azonban 1500 frtot képesek fedezni.

19. Tisza-Ujlakon a tanítói állás veszély nélkül megszüntethető, mivel állami iskolák vannak s az egyház nem képes mindkét állás szabályszerű fentartására. A lelkész fizetése, ki egyúttal vallástanító lenne s gondoskodnék egy éneklőről is, 632 frt lenne. Építkezési szükséglete, nevezetesen a mostani tanítói lak papi lakká átalakítása és a hiányzó melléképületekre 600 frt, melyből 300 frtot önéreje viselhet.

20. Tisza-Keresztúrban, mivel nemzetiségi veszély nincs, a lelkészi állás megszüntethető s a lelkészi fizetésből a tanítói javadalom 300 frtra egészítendő ki. Építkezési szükségletét önéreje teljesítheti, mivel a lelkészi állás megszüntetésével egyházi adójuk lejjebb száll. Ezen bomlásnak indult egyházat csakis így lehet a végveszélytől megmenteni.

21. T.-Ujhely Mátyfalvával összeesatolandó s utóbbi helyen a tanítói állás a fizetés rendkívüli csekély volta s a hívek kevés száma és csekélyége miatt beszüntetendő. Az újhelyi lelkésztanító azonban minden hónapban egyszer köteleztetnék Mátyfalván istentiszteletet tartani, miért fizetése a mostani tanítói javadalommal emeltetnék. Sajnálja ugyan a bizottság Mátyfalvát végképen feladni, de Ujhely közelsége miatt nem véli a domesztikát ily nagymérvű összeggel terhelni, annyival is inkább, mivel a nemzetiségi veszélyt itt nem látja oly nagy-nak, mint más kisebb egyházainkban. Egyébiránt egy kisebb-szerű templom építésével, melyre 1300 frt van, némileg lehet ellensúlyozni. T.-Ujhelyben a pap-tanító lakásának átalakítására kell 867 frt. Ebből 267 frttal rendelkeznek.

22. Fanesikán, Sásváron és Szirmán, tekintettel a nemzetiség veszélyre, úgy lehetne segíteni, ha ott egy kápláni állás szerveztetnék. Ehhez azonban kellene 100 frt évi segély. A káplán egyúttal vallástanító lenne az állami iskolában. A templom kiigazítása s rendbehozására szükségeltetik 350 frt, melyhez a hívek csak kevés napszámmal járulhatnak.

23. Verbőczön a papi állás megszüntetendő s a f.-pataki lelkész felügyelete alá helyezendő. A megszüntetett lelkészi fizetésből 40 frt a tanítói javadalom kiegészítése, f.-pataki lelkészéhez 200 frt esatolandó, a miért vasárnaponként felváltva szolgálna a két egyházban. A lelkészi állás megszüntetése veszélylyel nem jár. Építkezésre, nevezetesen templomjavításra kívántatik 300 frt, melyhez az egyház napszámmal járulna.

24. Fekete-Patakon a lelkész fizetése Verbőczről 200 frttal javíttatván, a tanítói fizetéshez kell még 35 frt, mit önérejekön teljesíthetnek. Építkezésre, a lelkészlak felemelése és

kijavítására szükségeltetik 500 frt, melyre 250 frt fedezettel bírnak s a napszámot adhatják.

25. Salánkon az egyik tanítói javadalom emelendő az egyház önerején.

26. Nagy-Szöllősön úgy a lelkészi, mint a tanítói fizetés szabályszerű levén, csakis iskolaépítésre szükségeltetik 2400 frt, melyből azonban 1300 frtot képes fedezni. A szórványokban lakó hívek gondozása céljából a Konvent által folyóvá tett 100 frt ezután is szükségeltetik.

Leányegyháza Szöllős-Vég Ardóban az építészeti műbeccsel bíró, de teljesen fedél nélkül levő templom megmenthetése, illetőleg befedelezése végett szükségeltetik 800 frt, mely összeghez 500 frttal részint az iskolaház bére, részint egyes jóltevők által felajánlott segélyből hozzá járulhatnak.

Ezek szerint az összes szükséglet következő:

	fizetésjavít.	120 frt, építkezésre	1200 frt.
Bökényben	70	"	1000
Péterfalván	"	"	500
Tivadarban	"	"	320
Nevetlenfaluban	260	"	240
Akliban	"	"	800
Dabolcz	"	"	1000
T.-Terebes	180	"	700
Bábony	"	"	1000
T.-Váralja	150	"	"
Halmi	80	"	1000
Forgolány	"	"	500
F.-Almás	100	"	1000
Csepe	90	"	500
F.-Ardó	100	"	1200
Tekeháza	280	"	3000
Gödényháza	100	"	1825
N.-Tarna	400	"	1500
Gyula	"	"	300
T.-Ujlak	"	"	"
T.-Keresztúr	"	"	600
T.-Ujhely	"	"	350
Fancsikán	100	"	300
Verbőczön	"	"	250
F.-Patak	"	"	"
Salánk	"	"	1100
N.-Szöllős	"	"	20,000
M.-Sziget	"	"	"

Összesen fizetésjavít. 2030 frt, építkezésre 40,185 frt.

Ez összeggel szemben, ha tekintetbe vesszük, hogy a közelebbi évben egyházmegyénkben kiosztatott 1887-ben

Belhívatalnokoknak:

1. domesztikai segély	800 frt.
2. államsegély	640 frt.
Összesen	1440 frt.

Egyházaknak:

1. domesztikai segély	600 frt.
2. államsegély	180 frt.
3. ref. s. egyleti	150 frt.
Összesen	930 frt.

a tulajdonképeni szükségelt összeg tesz:

1. A fizetésemeléseknél 590, az egyházi építkezési szükségleteknél 40,185 frtot. Sziget leszámításával pedig, a mely ugyis különös feltételeket hajlandó elfogadni, 20,185 frtot. Ezen 20,185 frt majdnem megfelel a mostan nyert 930 frt

5 százalékkal számított tőkénének. Ugy hogy a konventi ismeretes határozat értelmében a tavaly nyert összeg egyszerű állandósítása kéretnék, s azonfelül Sziget részére különös feltételek mellett új kölcsönsegély úgy, hogy végeredmény gyanánt összes egyházmegyénk végleges állandó rendezésére s azonfelül a missióügynök is teljes ellátására az eddigivel szemben kérünk a missiónál 200 frt évi új összeget és 3300 frt egyszerű mindenkorra való új beruházást; a rendes szükségletek fedezésére 590 frt évi több járulékot, az építkezésekre már megelégedvén — Sziget kivételével — az eddig nyert összeg tőkésítésével.

Megszüntetnék a következő öt lelkészi állás: Tivadar, Csepe, Keresztúr, Verbőcz és Fancsika.

Rendes tanítóság nyolcz, u. m. Bökény, Gödényháza, Gyula, Dabolcz, Nevetlenfalva, Forgolány, Ujlak és T.-Terebes. Utóbbi két egyházban állami iskola van, előbbieken lelkészek tanítanak.

Uj lelkészi állomás szerveztetnék Urmező-Bustyaházán. E súlyos áldozatokat, melyeket csakis a végszükség és ki nem kerülhető kényszerűség követel, azonban oly felfogással tennek, hogy boldogabb időkben a régi állapotra való visszatérés fenmaradna reményül, különösen a lelkészi állások visszaállítására nézve.

A mi a sürgősség sorrendjét illeti, bár mind lehetőleg még az idén létesítendő, azt ekként javasoljuk megállapítani:

I. A missiónál:

- sorban Szöllős-Vég-Ardó,
- " Bustyaháza, Bocskó, Visó és Királyháza.
- " Batár.

II. A fizetésemeléseknél:

- sorban Bökény, T.-Terebes, Gödényháza és Nagy-Tarna,
- sorban Nevetlenfalva, Csepe, Fancsika és Tekeháza,
- " Péterfalva, Tivadar, Váralja, Halmi, Almás.

Közli

Papp József.

(Folyt. köv.)

T á r c z a.

Az „Ér- és Berettyó-melléki Egyházmegye“ és esperesei.

(A tiszántúli esperesi kar Nestorának, nt. Kiss Áron úrnak ajánlva.)

(Folytatás.)

7. Diószegi (Konta) Kis István, diószegi lelkép. 1668—1698. Született Diószegen 1635. táján. Árvaságra maradván, Konta Kis István diószegi főbíró fogta fel ügyét. Előbb a diószegi, azután a n.-váradai iskolában taníttatta. 1657-ben Ujfaluban oskolamester, 1660-ban debreczeni kántor; utóbbi minőségében egyszersmind a Dobozi István főbíró unokái professora. Tehetsége felismertetvén, debreczeni predikátor Csipkés Komáromi indítványára s ajánlatára, Debreczen város költségén akadémiákra küldetett 1663-ban. Belgiumban két évig lakott. Majd Angliában Dr. Theologiae címet nyert. Haza jövén, két évig debreczeni tanár s aztán 1666.

diószegi lp. lett. Diószegre 1668-ban június 10-ikén a fehérgyarmati zsinaton ordináltatott. 1677. esperesnek, 1689. superint. jegyzőnek, 1693. okt. 2. Zilahon superintendensnek választatott. Meghalt 1698-ban. Tudományos és munkás férfiú volt. Művei: 1. „*Lelki fegyver. vagy a hétnek minden napjára rendelt reggeli és esteli könyörgések*“. Belga nyelvből fordította és kinyomatta Utrechtben 1666-ban. Ajánlva nevelő atyjának. 2. Belgiumi tartózkodása alatt írott ily című dissertációt: „*Exercitium Theologicum de Paschate*“. Sub praesidio Joh. Valekenier. Franek. 1664. 4-to. 3. *Kiosztott talentum*“ cz. alatt nyomatta ki, mások költségén Debreczenben, a diószegi 10 esztendei papsága alatt készített 73 predikációját, melyet az Atya Istennek ajánlott. E mű előbeszédében — 1677. — azt írja magáról, hogy: „12 esztendő alatt, maga kezével 900 predikációt írott le, pedig mindeniket le sem írta, mert néha volt oly vasárnap, hogy a sok halott miatt ötször is kellett predikálni. 4. *Némely zsinati határozatokat predikációba foglalván* és Diószegen elmondván, kinyomatta Debreczenben 1682-ben. Köleséri Sámuel debreczeni lp. halálára szép deák verseket írott 1683-ban.

8. Czeglédi Pál, 1686–1700. diószegi lp. Subscribált 1675. Debreczenben. Akadémiákon járt. Esperes 1698-tól. Diószegről Debreczenbe vitetett. Jelenvolt az 1709. tartott zsinaton. Atyja volt a híres Czeglédi István. Meghalt Debreczenben 1720-ban.

9. Gyöngyösi Árvai István, köbölküti lelkipásztor, esperes 1709.

10. Lévai Ferencz, szt.-imrei lp. esperessé megerősített 1710. Meghalt Szentimrén.

11. Besenyői István, 1714-ben ér-mihályfalvai, aztán székelyhídi lp. Az esperességet — a melyre, hogy mikor választatott: bizonytalan, — a superint. jegyzőséggel együtt viselte, teljes hűséggel; — de hogy 1728-ban esperes volt: kétségtelen.

12. Németi Ferencz, 1705—1719. diószegi, aztán n.-létai lp. 1733. esperes. Meghalt N.-Létán 1738. decz. 26.

13. Oroszi Nagy István, tóti lp. Esperes 1739. Meghalt 1743.

14. Enyedi Nagy István, székelyhídi lp.; esperes 1743—1754., mely utóbbi évben a semlyéni egyházba ment át s ott 4 hó múlva meghalt. A templom udvarába temettetett el.

15. Marosi Izráel, diószegi lp. 1734—1746. Derecskéről hozott Diószegre. 1746. albisi, majd mieskei lp. Esperes 1754. Meghalt Mieskén 1761. A közte és tisztársra közt felmerült templomi székpert, mindeniket — nejjökkel együtt — szemre híván, a városi (diószegi) tanács dönti el.

16. Derecskei András, asszonyvásárai lp. 45 évig; 1761-től esperes; meghalt 1771-ben Asszonyvásáráján.

17. Thuri Mihály, 40 évig felegházai lp., esperes 1772-től, meghalt Felegházán 1788. ápril 5.

18. Marosi Imre, — Izráel fia, — bogyoszlai, vajdai, debreczeni, szalacsi, végre mihályfalvai lp. Thuri Mihály alatt viselt proseniorságot 1786. Meghalt Mihályfalv. 1787. szept. 22.

19. Hunyadi Sámuel, ér-adonyi, semlyéni, végre ottományi lp. 1788. ápril 23. esperessé választatott. Meghalt Ottományban 1796. okt. 17.

20. Fazekas István, 1779—1812. diószegi lp. Szül. Debreczenben 1742. szept. 5. Atyja nemes Fazekas Mihály volt. Subscribált a depr. főiskolában 1758.; 1767. poéták, 1768. rhetorok preczeptora, 1769. könyvtárnok és szénior.

Akadémiákon járt: Bâselben, Bernben, Zürichben 1770-től. Haza jövén, sárándi, 1774. n.-kallói; 1779. ápril 16-án a traktus és esperes tudta nélkül (a miért mind ő, mind az egyház az esperes által keményen megrovott) diószegi pappá hívatott meg. A székelyhídi gyűlésen 1796. választatott esperessé. Nagy tudományú ember, német és francia nyelvet értő. Meghalt Diószegen 1812. máj. 2. reggeli 5 órakor gutaütésben, épen mikor kertjében a vasárnap reggeli predikációjára készült. Epitáphiómán, — mely a templom déli oldalán állott, — ez volt olvasható: „1812. Május 2-dikán, Midőn ama tisztos öreg, Fazekas Istvánt, Kinek is neve hallására is öszve szedhéd magad, Életének 70-dik tavaszán, a Májusi együgyű hantnak, Zöld koszorúja szerencsés, hogy fedheti, mintha, — „A roppant olvasást és megért Tapasztalást, A ritka tudományt és mély belátást, az okos igazgatást, Fenyítéktartást, Egy szóval a nagy Elmét és Lelket, Egy Predikátorban, Tisztviselőben . . . Egyszerre mind elfedné . . . Született, neveltetett és tanult A debreczeni Muzsák kebelében, Gyarapodott Helvécziai akadémiában, Lehető tökéletességre hágott a Papi Hivatalba: Sárándon három (hibás jegyzés „kettő“ helyett. M. J.), N.-Kállóban 4, Diószegen 33 esztendőig. Érdemlett ez az Éremjéki Traktusban: Assessorságot 8, nótariusságot 9, esperességet 16 eszt. Sok atyafiságok, háládatos Tiszt-társak és barátok; de leginkább öt magzatok: Krisztina, Zsuzsanna, István, György, Erzsébet s kilencz neveletlen Unokák, Háládatos könnyeket hullatva, sajnálnak“.

21. Szántó János, született Debreczenben 1743. ápril 7.; a márburgi és heidelbergi akadémiákról megtérvén, 26 évig ér-semlyéni, 1798. máj. 14-től szt.-imrei lp. volt. Assessori és jegyzői hivatala után 1812. június 15-én esperessé választatott 70-ik éves korában. 1818-ban az igen elaggott s e miatt testben s lélekben gyenge Szántó úgy élő szóval, mint levelében lemondott a reá nézve súlyos teherrel járó esperesi hivatalról, s a superintend. consistorium által élte végéig „tisztelbeli esperes“ czímmel ruháztatott fel, az esperesi hivatalra pedig a traktus által „prosenior“ nevezettel Lengyel József, szalacsi lp. választatott el, de e jeles férfi 1821. márcziushóban az élők közül kiragadtván: az egyházkerületi gyűlés elhatározta, hogy a következő dislokáczióval gyűlésen a még élő Szántó vigye az elnöki tisztet, mely határozat folytán törődött testtel bár, de a legengedelmesebb lélekkel elnökölt a N.-Létán ápril 26. tartott helyosztó gyűlésen. Majd az esperesi tisztet újra vállaira vette, a mellé választott „prosenior“ segédkezése mellett vitte az 1826-dik évben bekövetkezett haláláig, megévén 50 éves papi jubileumát is.

22. Lengyel József, „prosenior“ czímmel. Született Abádon, Hevesmegyében, 1770. márcz. 31. Akadémiákról hazajövén, 1797-ben philosophiae professornak választatott a debreczeni főiskolába; 1802-től, midőn tanári hivataláról lemondott, Szalontára költözött; onnan N.-Váradra, végre Szalacsra ment lelkipásztornak, s 1814-ben az ér-melléki egyházmegyébe bekebeleztetett, hol, miután két évig vitte a jegyzői tisztet, 1819. jan. 6. Piskolton „prosenior“-rá választatott. Meghalt 1821. márcz. 15. s el is temettetett Szalacson.

23. Rétsey János, „prosenior“ czímmel. Született Debreczenben 1754. aug. 2. 1787. április 3-án haza jövén bécsi, franekkerai és utrecht-i akadémiáiról (a melyeken közel 7 évig 1780—1787. volt), hat évig tiszaderzsi, nyolcz évig székelyhídi (Székelyhídra 1793. vitetett, itt 1801-ig fungált), aztán két évig g.-petrii, hét évig mihályfalvai lelkipásztor volt.

(Utóbbi helyére 1803. hozatván). 1810-ben visszahozatott Székelyhídra, hol, — miután ismét négy évet töltött, — 1814-ben Bogyoszlóra vitetett. 1801-ben assessor, majd két ízben, u. m.: 1812. máj. 19-től ez év végéig és 1819. jan. 6-tól 1820. ápril 5-ig notárius volt. 1822-ben Székelyhídon „prosenior“-rá választatván, még ugyanez évi — Debreczenben tartott — egyházkerületi konsistorium előtt (aug 9-én) a presbyteri kormányzat új esküformájával letette az esküt. 1826. okt. 8-án Debreczenben a superint. consistorium által az „esperesi tisztel“ ruházattal fel, melyet 1833. elejéig viselt, a midőn elgyengült öregsége miatt lemondván, nyugalomba vonult. Meghalt Bogyoszlóban.

24. Csécsy Nagy János, előbb prosenior, majd rendes esperes. 1795-ben a keserői egyházba kebeleztetett be; 1815-ben h.-k.-szentmiklósi pappá lett s itt lelkészkedett mindvégig. 1816. assessorrá, 1832. jegyzővé, 1833-ban esperessé lett. 1846-ban így írja alá a traktusba küldött körlevelét: „igen elgyengült öreg szolgatársuk“. De a 80 éven jóval felülálló aggastyán ennek daczára még „nem csak talpon álló ember volt“, de nyáron által szőlőjében még dolgoztatott is. Meghalt 86 éves késő vénységben H.-K.-Szentmiklóson 1849. november 3-ikán. Szentmiklóson a templom és torony építése körül nagy érdemeket szerzett. „Érdekes és tanúságos jegyzeteket hagyott hátra“, a mondott egyház levéltárában.

25. Kővágó-őrsi Kuthy Sándor, Debreczenben tanult, köztanítói és praesesi hivatalt viselt; saját költségén egyetemekre ment; Göttingában, Marburgban és Heidelbergben öregbítvén ösmereteit. Visszajöven, 1810. ér-mihályfalvai, 1814. székelyhídi, 1828. juniúsában asszonyvásárai lelkipásztor lett. Előbb — 1849. május — prosenior, azután ez évi októbertől rendes esperes volt. Meghalt Asszonyvásáran — hol 23 évig lelkészkedett — 1851. május 26-ikán estvel 9 órakor gégesorvadásban 69 éves korában.

B.-Diószeg.

Molnár János,
ev. reform. elkész.

(Vége köv.)

Közügyeink.

A csekei primipilusoknak.

Válasz a „két felszólalásra“.

(L. e lap f. évi 43. sz.)

Egyházmegyénk őszi gyűléséről írt tudósításomat, illetőleg ennek azon részét, melyben a csekei egyházközségi dolgokról van szó, t. uraságtok erősen kifogásolják. Felszólalásukban őszintén bevallják, hogy a „beadványukra hozott egyházmegyei végzés előttük ösmeretlen“, s ha csakugyan úgy volna, mint én karczolatomban jeleztem, „a jobban értesülendő egyházmegyéhez megapellálják“. E nyilatkozatuk kötelezni fogja önöket adott szavuk beváltására s akkor majd ki fog derülni, hogy melyikünknek is van hát tulajdonképen igazja. Ez okból felesleges elébe kerülni a dolognak; szükségtelennek tartom igazolgatni magam Ács L. kolléga azon merész vádjá ellenében is, hogy „én a gyűlésekről soha hű képet nem nyújtó tudósításokat tárok az olvasó közönség elé“. Más embertől rossz néven venném, — Ács L. kollégától eltérőm,

miután mindig csak „pro doms sua“ szólal fel, s a sértett hiúság beszél belőle. Interpellációjokra sem feleltem volna, ha a t. szerkesztő úr notabene alatt a szólásra egyenesen föl nem hív. A mit írtam, megírtam, — állok mellette. Merő kényszerűségből bíbelődöm annál fogva ügyes-bajos személyekkel, dolgaikkal; kedvetlenül hozom ez ügyet ismét a világ piaczára.

Ács L. kollégát az egyházmegyei bíróság 1887. ápril 15-én „azon helyről elmozdításra“ ítélte, mert a csekei presbyteriumot, illetve egyházközséget regále-bérletbe, pálinka-mérésbe, anyagi és főképen erkölcsi nagy veszteségbe sodorta belé. Hónapokon keresztül a lelkészi udvaron levő magtár szolgált pálinkacsarnokul; s lőn „nagy ivás s ebből származó megbotráncolás“*). Mindezek felül azonban az ítélet, vagyis okadatlós 8-ik pontja szerint Ács L. kollégára nézve „súlyosbító körülmény gyanánt volt veendő azon zürzavaros állapot, azon erkölcsi sülyedés, mely a csekei egyházban évek óta fennáll, s melyet az egyházmegye minden jóakarató fáradozása daczára mindez ideig épen azért nem volt képes megszüntetni, mert a lelkészben kellő támogatásra soha sem talált...“ Kinek szíve ne szorulna, orczája nem pirulna, midőn egy lelkészársárol, a ki az erkölcs és jórend hű őréül, előmozdítójaul esküdtött fel, ilyen szörnyű vádat hall?! És még kolléga úr kérdi, nem áttallja kérdeni, hogyan „mertem“ e tényt arczpirítónak mondani?! Sajnosan nevetséges! Az önértetes szemérem s a t. olvasó közönség legyen bíró köztünk. Az természetesen épen semmit sem változtat a dolgon, hogy kolléga úr egy félév múlva, egy más személyekből álló bíróság által, szavazattöbbséggel, ugyanezen vádak alapján, az „elmozdítás“ helyett csak „fedds“-re ítéltetett. Mi történt, mi nem, máig sem tudom; de beláthatja, hogy ha akarom vala, nem csupán arról írhattam volna: mikép fogadtatott általok a feddő ítélet, hanem egy ébről is. Nekem tetszett, meghatott annak az egynek könyve, a reá nézve szégyenletes helyről futva távozása — a többiek közönyével szemben. Sajnálom, hogy kolléga úrnak tudósításomban ez sem tetszik, de nem tehetek róla.

Rossz néven veszi kolléga úr azt is, hogy a bizonyosan általa készített nagyszabású magtári alapszabályt „absurd valami“-nek írtam. Ha megnyugtatósára szolgálna: én csak lejegyeztem, — a tárgyalás alkalmával egyházmegyénk egyik jeles férfia mondta tulajdonképen róla azt. A mi különben a szóban forgó csekei magtárt illeti: alapított a belhivatalnoki fizetéseknek az egyháztagnak helyett leendő teljesítésére. A cél szép és kívánatos, de ha meggondoljuk, hogy annak elérésére Csekében rengeteg buza quantitás, kikölcsönzők egész serege, nagy és költséges helyiség stb. kívántatnék; ha gondolóra vesszük, hogy Csekében mennyi sok más egyéb tennivaló, könnyítendő egyházi teher vár megoldásra: magát a vállalatot is ez idő szerint helyesnek, szerencsésnek mondani nem lehet. Ott, hol a gyülekezetre templom, torony, iskola építése vár: nem absurdum-e már maga az anyagi erőnek illetén elodázható cél részére kiaknázása is? Hátha még a roppant komplikált szabályzatot vesszük szemügyre, mely tömérdek sok hivatalnokaival, az eljárást körülíró §-aival akár egy országos népbank fundamentomául beillenék. Hiszen egy falusi magtár tervezete roppant rövid, igen egyszerű. A meglevő terményt a folyamodó kölcsönzőknek annak idején kiutal-

*) L. egyházmegyei jegyzőkönyv 47 lap.

ványozza a presbyterium; a szabályszerűen kiállított kötvényre kiméri két presbyter jelenlétében a gondnok s az év lefolytával bemérik a fizetőktől, vagy beexequáltatják a késedelmezőkön ugyanazok. Ez a magtár aztán vagy mindenkire nézve kötelező, vagy nem, az egyházközségi alakító közgyűlés határozata szerint. Az első esetben a megállapított kulcs szerint nolle-volle tartozik hozzájárulni minden adófizető egyháztag, utóbbiban egyes jóakarók adakozásából jő létre az, a mikor kényszerítésnek helye nincs. Tertium non datur. Daczára ez alternatívának, a csekei magtári szabályzatnak talán mindjárt az első pontjában elrejtésül az mondatik, hogy a ki a magtáralapra fizetni vonakodik: keservesen megérzi még a 13-ik unokája is, mert azok helyett a magtár papnak, tanítónak nem fizet, hanem az ilyenek személyesen tartoznak teljesíteni a belhivatalnoki fizetést ezutánra is. Minő zűrzavar lenne ebből csak egy évtized múltán a zűrzavaros Csekében?! Nagyobb világosság okáért lássunk egy példát. A. nem fizető egyháztag fia feleségül veszi B. fizető leányát. Hogyan fogja őket párbér alá vonni a presbyterium, holott az egyik magtári részvényes s fizetésmentes az atyja után, a másik pedig nem? Gondoskodik-e szabályzatuk egy nyilvántartási hivatalról, mert ehhez egy ilyen mulhatlanul szükséges? Ne ütődjenek meg rajta, ha tervezetüket az ember első hallásra absurd valaminek tartja, s csak helyeselni lehet az egyházmegye eljárását, midőn azt okos megfontolás s átdolgozás végett a csekei presbyteriumnak visszaadta. Ő-okat gyárthatnak ívszámra, hanem azzal még a magtár élete, fennállása garantírozva nem lesz. Más volna az egy szükséges dolog Csekében, meg is mondanám; félek azonban, rám fogják, hogy csakugyan papjoknak vágyom.

Apropos. A primipilusok innen dátálják epés cikkemet. Sohse hízelegjenek magoknak. Lelkemre mondom, gondolatomban sem volt becses körükben szívhatni a levegőt. Nem valószínűtlen azonban, hogy az Ács L. kolléga elmozdítása alkalmából kéretlen alkuszok közbejártak érettem is. Vannak ilyenek a világ szemetes piacán nagyon sokan. S ha a mese épen igaz volna is: menni kénytelen lelkészük „undor“-ral ugyan mit útasíthatott volna vissza a csere-ajánlaton? . . . Furesa lehet a természete!

A favasárlásról kell még szólanom, mely dolognál az egyházmegye kedvezőtlen határozatáért szinte en ellenem gerjed haragjok. A tény ez. Lelkészü 1887. júniusban személyesen felment Budapestre, és ott a magas minisztériumtól templom- és iskolaépítéshez kieszközölt egyházuknak mintegy 1900 forint értékű faanyagot Bustyaházáról, 4 félévi részletfizetésre, 15% engedmény mellett. S most mit tesz a csekei presbyterium? A helyett, hogy a kedvezmény mellett nyert anyagért Bustyaházára rendelné összes ígás erőit s lassanként szállítgatná hazafelé, vállalkozót keres, a ki azt a fát becsületesen a csekei révbe úsztassa. Ha így gondolták, miért kuncsognak egyik-másik vállalkozó zsebere az egyház firmája alatt az államtól 15%-t; adhatja-e az egyházmegye beleegyezést abba, hogy a csekeiek nagy kényelmesen odahaza várják szájukba repülni a sült galambot, holott kebelében több oly gyülekezetet ösmer, mely ígás és kézi napszámjával évenként az egyház szükségei fedezésére 100 frtot, meg többet, idegen háton is bekeres? Ilyen áldozatkészség és buzgóság mellett sohase lesz a csekei templom felépülve.

Mikor már én rajtam nem találnak több ütnivalót, neki fordulnak a tractusnak, hogy ez miért nem fizette ki egy 211, meg egy 93 sorszamból álló hátrálékkimutatásukat; hogy

miért nem erősítette meg ama kérelmüket, hogy adójuk 40%-át templomépítésre fizethessék; hogy szóval az egyházmegye akadályozza meg a csekeiek boldogulását. Nagy merészség kell hozzá. Hát nem szégyenlik a világ előtt nyiltan kendőzni magokat, vádolni a tractust tehetetlen kipkapkodásukért, okoskodásokba fúlasztott sikertelenségükért?! Menjünk vissza 1884-re. Ekkor meg azt kéri a tractustól, hogy minden lélek hetenkénti krajezáros ajánlatát a templomépítési pénztár javára erősítse meg. Az egyházmegye ismerve a csekei állapotokat, félve bár, de mégis megerősítette. Azonképen fiaskót vallott vele. A nagyreményű tervezetből, kétségkívül az egyházi előjárók, a hivalkodó primipilusok hanyagsága miatt semmi sem lett, — a templom előbbi szánandó állapotában, az építési pénztár üresen van ma is. Patkányok tanyájává lett, tarthatatlan iskolájok helyett a tractus még 1882-ben ha la d é k t a l a n u l mást építtetni rendel. Mint fentebb láttuk, még most keresik a vállalkozót, a ki a fát e célra Csekébe szállítsa. Mit mondjak még? . . . Toronyépítésre jobb időkben vetett sok ezerekre menő téglájokat romlásra jutni, majd csekély összegben megtérült árát elolvadni engedték; a közalpból templomépítésre nyert több száz forintot céljára nem fordították; közvetve és közvetlenül teremtettek Csekében olyan szomorú egyházi állapotot, melytől Isten mentsen meg minden igaz ker. gyülekezetet. Végre, a mi az egész dologban legmegbotránkoztatóbb, daczára ez elszomorító tényeknek, lelkészők és egyházuk általam meghurczolt tekintélyének (?) rehabilitálására, nyilvános elégtételadásra hívnak fel.

Ime, itt van — tessék. Ismétlem, hogy nem örömet tettem . . .

Uraim, primipilusok! Sötét ez a kép nagyon. Az Istenért, végre-halahára ösmerjék meg s szégyeneljék el magokat. Fogjanak hozzá a komoly munkához. Tett halála az okoskodás. Segítsenek magokon, talán akkor még fog segíteni rajtok a könyörülő Isten is.

F. Varga Lajos.

Irodalom.

Felhívjuk olvasóink figyelmét a hirdetési rovatunkban levő „Földművelési Érdekeink“ és a „Falusi Gazda“ című lapokra. Jelezni óhajtjuk itt is, hogy a legolcsóbb és változatos tartalmú gazdasági szaklap ez idő szerint a „Földművelési Érdekeink“ című hetilap, a magyar gazdasítztek és erdészek egyesületének közlönye. E lap az 1888. évvel tizenhatodik évfolyamába lép, a mi egymagában tanúságot tesz arról, hogy sikerült neki a gazdaközönség igényeit kielégíteni s tetszését megnyerni, mert minden irányban független lap lévén, mely sehonnan anyagi támogatást nem nyer, fennállása igazán a gazdaközönség körében kivívott elismerésben gyökerezik. De a szakbírálat részéről is oly elismerésben részesült e lap, mely a gazdaközönségre nézve nyomatékos ajánlatnak mondható, a mennyiben az 1885. évi országos általános kiállítás alkalmából a mezőgazdasági és gazdasági szakoktatás csoportjának szakjuryje a lap gyakorlati irányának különös méltatása mellett a nagy kiállítási éremmel tüntette ki. E lap feladata a gazdasági érdekképviselet fejlesztése, a gazdaság jövedelmezőségének fokozására alkalmas módok és eszközök ismertetése, valamint a gazdasági forgalom minden irányban való előmozdítása lévén, folyton figyelemmel kíséri a mezőgaz-

daság érdekében hozott törvényalkotásokat, közgazdasági és mezőgazdasági politikai kérdéseket; actualis czikkeket közöl minden gazdasági mozzanatról, a legfőbb súlyt fektet a szakismeretek, a gazdaság minden ágában felmerülő újabb tapasztalások terjesztésére, jelesül a földművelés, növénytermelés, trágyakezelés, telkesítés, üzlettan, az állattenyésztés, takarmányozás, hizlalás, tejgazdaság, baromfitenyésztés és állatgyógyászat, valamint gazdasági gépészet, építész, ipar stb. körébe tartozó szakközleményei által törekszik a gazdasági értelem s üzleti jártasság elterjedésére hatni. A hetenként 1½ nagy ívnyi terjedelemben megjelenő szaklap ára egész évre 6 frt, fél-évre 3 frt, tehát a legolcsóbb gazdasági hetilap, legkivált ha változatos és élénk tartalmát is figyelembe vesszük. Két hetenként e laphoz külön mellékletként a „Falusi Gazda“ című népszerű gazdasági lap is jelenik meg, melynek előfizetési ára egész évre 3 frt, s mely jóformán egyetlen szaklapja a magyar földműves népnek, de nagyon ajánlható azoknak is, kik a földnépével állandóan érintkezve, gazdasági szakértelmére befolyást gyakorolni hívatvák, nevezetesen a papok és lelkészek, jegyzők és néptanítóknak stb., kik erre a lapra különös kedvezményekkel fizethetnek elő, a mennyiben a lapkiadó-vállalat a közérdekre való tekintettel a nevezetteknek a „Falusi Gazdát“ egész évre 1 frtért megküldi. E lapok kiadó-hivatala (Budapest, Erzsébet tér 19. sz.) mutatványszámokat bárkinek küld, ha az iránt levelező lapon megkeresetik.

Különfélék.

Lapunk jelen számát részint mutatványul, részint vezércikkének tartalmára tekintettel megküldjük magyarországi ev. ref. egyházunk minden nt lelkészi hivatalának. Kérjük a további pártfogást régibb előfizetőinktől s ajánljuk lapunkat általában egyházi és világi férfaink szíves anyagi és erkölcsi támogatásába.

Menyhárt János-alapítvány. (Harmadik kimutatás). Ujabban beérkeztek hozzám ez alapítványra a következő küldemények: Kiss Albert debreczeni lelkész 5 frt, Dombi Lajos nagyváradi lelkész 5 frt, Szabó János köröstarcsai lelkész 10 frt, Soltész Farkas tetétleni lelkész 5 frt, Szöllősi Imre nagykeresii segédlelkész 1 frt 50 kr. A már nyugtázott 129 frttal együtt aláíratott eddig nálam 155 frt 50 kr, melyből 86 frtot elhelyeztem a debreczeni takarékpénztárba. Debreczen, 1888. deczember 7. Csiky Lajos.

Adakozások az új tápintézet részére. (5-ik közlemény). A főiskolai tápintézet részére újabban a következő adományok küldettek: a kötegyáni egyház gyűjtése 11 frt, a p.-újlaki egyház 4 frt 15 kr, az örvéni egyház 8 frt 35 kr, a t.-füredi egyház 15 frt, a körös-ladányi egyház 12 frt, az ér-körtvélyesi egyház 4 frt 44 kr, a derecskei egyház 17 frt 45 kr, Jakab János végzett hittanhallgató Szikszórol 5 frt (ezen adomány a következő meleg sorok kíséretében küldetett be: „Sok szépet hallottam már a lefolyt pár hónap óta az újonnan szervezett tápintézetéről, mely értesítések valóban lelki örömemre szolgálnak. Hogy a nemes czélt — a mennyire anyagi körülményeim megengedik — én is előmozdítsam, küldök a tápintézet javára 5 frtot“), a furta egyház 11 frt 90 kr. Ezen összeghez hozzá járultak a következők: Ember Károly 2 frt, Nemes

Balázs 1 frt, az egyház 1 frt, Juhos Ferencz 1 frt, szegény-alap 1 frt 30 kr, Török István 1 frt, Sólyom Ferencz 20 kr, lakosoktól 4 frt 40 kr. A nagy-szalontai egyház gyűjtése 32 frt 90 kr. Ezen összeghez járultak a következők: Szél Kálmán 5 frt, Sántha István 1 frt, Balogh József 1 frt, Bonczos Mihály 1 frt, Bajó Ferencz 50 kr, Szakács Sándor 50 kr, Boros Lajos 40 kr, Víg András 20 kr, Kenyeres Ferencz 20 kr, Szöllősy Sándor 10 kr, ifj. Szemes Péter 1 frt, Dr. Balogh Elek 1 frt, Kertmegi Sándor 1 frt, Eresey Sándor 1 frt, Veress Károly 1 frt, Szathmáry Zsigmond 1 frt, Böszörményi Lajos 1 frt, Nagy Endre 50 kr, ifj. Balogh László 1 frt, Varga Sándor 1 frt, Főnyad István 50 kr, Szikszay Lajos 1 frt, Oláh Ferencz 1 frt, Kozma Zsigmond 1 frt, I. Nagy Mihály 1 frt, Szathmáry Mihály 1 frt, Molnár József 50 kr, Balogh Ferencz 50 kr, Balogh Mihály 20 kr, Ladányi Mihály 50 kr, ifj. Balogh László 1 frt, ifj. Nagy József 20 kr, id. Szemes Péter 1 frt, Balogh Lajos 50 kr, Mogyorós István 20 kr, Darvasy Lajos 1 frt, Fazekas István 50 kr, id. Szentmiklós András 50 kr, Fóti Ferencz 50 kr, Szél Mihály 40 kr, Bodnár Ferencz 50 kr. Az örvéni egyház gyűjtéséhez hozzá járultak: Nagy János 20 kr, Bíró Sándor 20 kr, Bíró István 10 kr, Lukács Imréné 10 kr, Lukács Ferencz 5 kr, Kovács Ferencz 20 kr, Varga István 20 kr, Nagy Péter 10 kr, Lakatos Mihály 10 kr, Bíró János lelkész 1 frt. Több egyesektől gyűlt termény árából 6 frt 10 kr. A csengeri egyház 5 frt. Papp Sándor csengeri tanító 1 frt. A tiszánagyrévi egyház 4 frt. Az eddigi gyűjtés eredménye összesen: 623 frt 89 kr. Debreczen, 1888. nov. 27. Rózsa Sándor, koll. háznagy.

Dévaványa. A dévaványai lelkészi állomásra a következők pályáztak: Sass Károly albisi, Tömöry Mihály borosbesi, Biky Károly györgyteleki, Nagy Sándor váncsodi rendes lelkészek; Sánta Béla n.-kőrösi tanár; Benkő Gyula kovásznai, Eröss Lajos földesi, Szathmáry Sándor margittai, Györy Lajos kenderesi, Méhész Lajos t.-szöllősi, Szűk Károly t.-kürthi, Sarkady N. Imre t.-sassi, Szabó László t.-ughi, Ráczy Károly szapárfalvay rendes lelkészek; Szügyi Dániel d.-ványai helyettes lelkész; Szondy Béla kisperegi, Szabó Sándor kunhegyesi, Révész Mihály t.-földvári segédlelkészek; Kiss Ferencz karcazi helyettes tanár.

Halálesetek. Megemlékeztünk már lapunk mult számában Dr. Bihari Péter budapesti ref. főgymnasiumi rendes és egyetemi magántanár haláláról, s ígéretet tettünk, hogy e halálesetre még visszatérünk. Közöljük hát e haláleset kapcsán a budapesti ref. főiskola tanárkarának bozzánk is beküldött gyászjelentését: „A budapesti reform. főiskolai tanárkar mély fájdalommal jelenti szeretett kartársa dr. Bihari Péter reform. főiskolai rendes- és tud. egyetemi magántanárnak, élete 48-ik, kiváló szorgalommal folytatott tanári pályájának 20-ik évében, négy hónapi súlyos szenvedés után 1888. november 28-án történt gyászos kimúltát. A megboldogult hült tetemei novemberhó 30-án délután 3 órakor a lipótmezei orsz. gyógyintézetben tartandó rövid halotti szertartás után, a budai német-völgyi temetőben fognak örök nyugalomra tétetni. Budapesten, 1888. november 28-án. Béke lengjen porai felett!“ Az elhunyt tanár temetése, mint a „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ mult heti számában olvassuk, november 30-án ment végbe a lipótmezei gyásházából, számos tisztelője, kartársai és a budapesti ev. ref. theologiai ifjúság részvétele mellett. Ott voltak a ref. theologiai és főgymnasiumi tanárok testületileg, továbbá az egyetem részéről dr. Csiky Kálmán, az elhunyt egyik leg-

régibb barátja, Bihari Kálmán szoboszlói tanár, a boldogultnak testvére, György Aladár, dr. Kiss Áron, Komáromi Lajos, Király Pál, Dobay, Lobmeyer, a fővárosi katekheták stb. A koporsónál, melyre a reform. theologia és gymnasium tanári kara, valamint a ref. theologusok is helyeztek koszorúkat, a theologiai énekhar gőnyörű gyászéneke után Laky Dániel ref. főgymnasiumi tanár és tőbolydai lelkész tartott az elhunyt érdemeihez méltó beszédet, mely után még egy szép éneket meghallgatva, megindult a menet a német-völgyi temetőbe. A sírnál Szabó Aladár ref. theol. helyettes tanár, az elhunyt egyik legkedvesebb tanítványa, most hívatallbeli helyettese vett búcsút, szép beszédben a halottól. Már egészen besötétedett, mikor a reform. theologusok énekpara rázendítette az utolsó éneket. — **Keresztes** Józsefért gyászlevelet adtak ki a nagy-enyedi Bethlen-főiskola előjárósága s a theologiai ifjúság. Eltemettetett nagy részvét mellett Nagy-Enyeden. Imádkoztak fölőte Hegedős János tanár, Bartók György lelkész s az ifjúság nevében Vajda Ferencz IV. theologus beszélt. Szép az ifjúságnak azon elhatározása, hogy mesterét 6 hétig külsőleg is gyászolni fogja. Béke az elhunytak poraira!

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Hirdetés.

Alólírott szerzőnél kaphatók:

1. Vázlatok közönséges, innepi, alkalmi és időszaki egyh. beszédekhez. Ára 2 frt 60 kr helyett 1 frt 60 kr.
2. Eskető Lelkész. Ára — frt 35 kr.
3. Ref. vall. presbyterek könyve — frt 35 kr.
4. Házassági hirdetésről szóló bizonyítvány űrlapjai 10 ívenként — frt 35 kr.

Ha a megrendelés a pénz beküldésével együtt a posta-utalvány szelvényén történik: a könyvek bérmentesen küldetnek meg.

Mike-Pércs (Hajdúmege) postahely.

Nagy Lajos,
ev. ref. lelkész.

2—2

A LEGOLCSÓBB,

gazdag és élénk tartalmú gazdasági szaklap a

„FÖLDMIVELÉSI ÉRDEKEINK“

mező- és erdőgazdasági képes hetilap,

a magyar gazdatisztek és erdészek egyletének hivatalos közlönye.

Tizenhetedik évfolyam.

A „Földmívelési Érdekeink“ az 1885. orsz. kiállításon gyakorlati irányáért a nagy kiállítási éremmel tüntetett ki.

E lap elvei: a mezőgazdasági érdekképviselet fejlesztése, a gazdasági üzlet jövedelmezőségének fokozására szolgáló eszközök és módok kutatása és terjesztése, az összes mezőgazdasági forgalom közvetítése.

Megjelenik hetenként másfél nagy ívnyi terjedelemben.

Előfizetési ára: egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

Társlapja a kéthetenként megjelenő népszerű gazdasági közlőny, a

„FALUSI GAZDA“

melyet főleg a falusi olvasó- és gazdakörök, a papok és lelkészek, tanítók és jegyzők figyelmébe ajánlunk.

Célja: a kisbirtokosok és földészek körében a gazdasági ismereteket terjeszteni.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr.

Előfizetések és mutatványszámok iránti megkeresések a szerkesztőség címére: **Budapest, V., Erzsébet-tér 19. sz. alá** küldendők. 1—4

A hazai érdemes papság, plébánosok és lelkészek, az összes falusi néptanítók és községi jegyzők a „Falusi Gazda“ című népszerű gazdasági lapra évenkénti 3 frt helyett kedvezmény-előfizetésül 1 frtért jizethetnek elő, ha e csekély előfizetési díjat az egész évre egyszerre küldik be. — A „Földmívelési Érdekeink“ kedvezményes előfizetési ára a papok, lelkészek, tanítók és jegyzők számára évi 6 forint helyett csak 3 frt, ha pedig mind a két lapra együtt kívánnak előfizetni, az egész évre 8 frt helyett 3 frtért rendelhetik meg, de csak az egész előfizetési díj egyszerre való beküldése mellett.